

Črni teloh – zimska cvetoča lepotica

Črni teloh je ena prvih rastlin, ki nas s svojimi razkošnimi cvetovi razveseli, ko je narava še v počitku. V Sloveniji, kot tudi v Nemčiji in Avstriji je uvrščen na listo zaščitenih rastlin. Teloh posadimo v balkonska korita ali v lonce pred vhodom. Tako bomo tudi v zimskem času s cvetenjem obogatili okenske police ali vrtne gredice. Zelo dekorativen je tudi kot rezano cvetje. Foto: Arboretum Volčji Potok.

Slovenci imamo za teloh celo kopico imen kot so: **glavobolka**, **kurja smrt**, **smrtnica** kar poudarja njegovo strupenost. Sinonima **talovnik**, **talač** opisuje da zablesti, ko se sneg tali. **Črni teloh** ali **črnoglavec** pa govori o zunanji barvi njegove kot mezinec debele korenike.

KLIKNITE ZA OGLED VIDEA:

Kie je rastejo različne vrste teloha?

Avtohtona rastišča črnega teloha segajo od Alp, Apeninov pa vse do Balkana. Od 15 vrst tega rodu, je kar pet samoniklih v Sloveniji. Gorenjsko zastopata **dišeči zeleni** in najpogostejši **črni teloh**.

Naravno rastišče črnega teloha (Čemšeniška planina).

Na dolenjskem srečamo tudi **temno škrlatni teloh**. Najredkejši je **hostni teloh** na Štajerskem. Seveda pa se ob taki pestrosti razvije še kopica drugih zanimivih križancev.

Rastišče črnega teloha so svetli gozdovi, gozdní robovi, grmovnata pobočja in kamnita travnišča na karbonatni podlagi.

Kdaj cveti črni teloh?

Časovni razpon cvetenja teloha je zelo širok, saj na območjih bližnjih Atlantika, kot tudi na naših prisojnih predelih **zacveti že konec decembra**. Zaradi zgodnjega cvetenja se ga je prijelo tudi nemško ime **Schneerose** ali angleško **Christmas Rose – božična roža**.

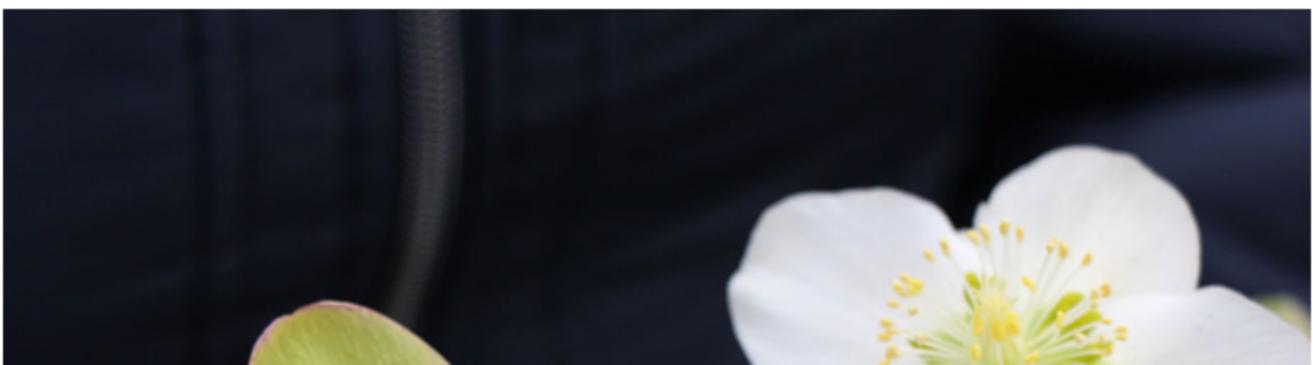

Zgodnje cvetenje črnega teloha v različnih barvah.

Seveda pa rastlina ne more kar čez noč razviti tako velikih cvetov. **Popke začne nastavljati že v avgustu**, ti pa se do konca septembra večajo, nato pa čakajo na ugodne pogoje. To je našim očem skrito, ker so popki skriti v varnem zavetju pod listi. Omenjeno lastnost vrtnarji s pridom izrabijo za siljenje, zato cvetoče teloh kupimo že za božične praznike.

Črni teloh cveti v beli barvi, kasneje spremeni barvo v rožnato in zeleno

Z rdečkastimi pikicami posuto kratko in močno cvetno steblo, poganja neposredno iz črne ali temno rjave korenike in nosi en sam bel cvet, ki navadno ni razvejano. **Obarvanost popkov je odvisna od intenzitete sončnega obsevanja**, zato je ob večji intenziteti roza barve, v osnovi pa je bel.

Različne barve cvetov teloha.

Čašasti kimasto viseči cvetovi so na začetku beli, nato postanejo rožnati, ob koncu cvetenja pa pozelenijo. **Cvetovi črnega teloha merijo v premeru od 5 do 10 cm**, s čimer je narava poskrbela, da so v tem neugodnem času opazni. Beli cvetovi le redke opraševalce privabljajo tudi z medovitim izločki.

Pravzaprav je tisto, kar mi zaznavamo kot cvet, le kožica, ki je sestavljena iz 5 čašnih listov. 5 čašnih listov obdaja prave cvetove, ki so nežni in rumenkaste barve. Kožica je zelo vzdržljiva, zato je cvetenje teloha dolgotrajno in traja ob ugodnih razmerah kar nekaj mesecev.

Značilnost črnega teloha je tudi v usnjatih zimzelenih listih

Temno zeleni, veliki usnjati pritlični listi so zimzeleni in značilno 5, 7 ali 9 dlanasto deljeni, z celim ali nazobčanim robom. Pravimo, da so **stopalasti**. Obdržijo se preko cele zime in s tem omogočajo fotosintezo vsaj v času, ko ni pod snegom.

Teloh je prepoznaven v temnih usnjatih zimzelenih listih.

Teloh, list.

Listi v sušnem obdobju ovenijo, a ob prvi vlagi pridejo ponovno k sebi. Ob poganjanju mladih listov se naredi izmenjava in stari odmrejo.

Teloh posadimo v korita ali kot podrast na okrasnih gredicah

Črni teloh je odlična zimska cvetoča rastlina.

V predprazničnem obdobju lahko s telohi okrasimo cvetlična korita na okenskih policah ali pred vhodom, spomladi pa jih posadimo kot podrast lesnatim rastlinam in živih mej, kjer njegovo cvetenje še najbolj pride do izraza.

Primer zasaditve v dekorativni posodi.

Teloh je dekorativen v vazi kot rezano cvetje

Cvetje in listje teloha je lep zimski okras v vazi.

Teloh je zelo lep tudi v vazi. Pomembno je, da steblo lepo odrežemo (na sredini steba zarežemo križec) in je rastlina sveža, preden jo damo v vazo. **Pri rezanju teloha je priporočljivo nositi rokavice, saj je rastlina strupena in lahko povzroči draženje kože ob stiku.**

V primeru, da teloh povesi svoje cvetove v vazi, te cvetove lahko porežemo in jih damo v skledico z vodo kot dekoracijo. Za domačo dekoracijo ga nabiramo le na lastnih vrtovih.

Andreja Pogačar Špenko, univ. dipl. inž. agr.

Andreja Pogačar Špenko, univ. dipl. inž. agronomije je svetovalka za trajnice, enoletnice, balkonsko cvetje in zelenjadnice v **Arboretumu Volčji Potok**. Projektira privatne vrtove, okolice poslovnih prostorov in javne zelenice v lasti občin. Ob redni službi piše članke in predava.